

Jędrzej Kатуża¹

AKTUALNE ZAGROŻENIE WOJNĄ HYBRYDOWĄ DLA POLSKI ZE STRONY FEDERACJI ROSYJSKIEJ

Streszczenie: Świat rozwija się w bardzo dużym tempie, a wraz z nim praktycznie wszystkie dziedziny życia, takie jak nauka, technologia, medycyna, cyberprzestrzeń. Proporcjonalnie do tego postępu i w związku rozkwitem techniki ewoluują pojęcia związane z bezpieczeństwem, które dla wielu krajów stają się priorytetowe. Nowe oblicze otrzymują również działania militarne. Państwa rozwinięte uporały się z problemami takimi, jak zapewnienie obywatelom żywności i wody, opanowanie epidemii, czy zagwarantowanie edukacji, jednak wszystkie bez względu na poziomu urbanizacji stoją w obliczu nowego zagrożenia – wojny hybrydowej. Jakie są jej cechy? Jaki ma charakter oraz przebieg? Jak rozpoznać jej rozpoczęcie i zakończenie? Jakie środki służą do jej przeprowadzenia? Czy organizacje międzynarodowe są w stanie skutecznie jej przeciwdziałać? Niniejszy artykuł podejmuje próbę udzielenia odpowiedzi na powyższe pytania i diagnozuje aktualny stopień zagrożenia wojną hybrydową dla Polski, głównie w kontekście specyficznego położenia geopolitycznego.

Słowa kluczowe: wojna hybrydowa, wojna niekonwencjonalna, zagrożenia dla Polski, terroryzm, cyberterroryzm.

CURRENT THREATS OF A HYBRID WAR FOR POLAND FROM THE RUSSIAN SIDE.

Summary: The world is developing at a very high rate, in fact all areas of life such as science, technology, medicine and cyberspace. At the same time, proportionally to this progress and in relation to the development of technology, security-related concepts have evolved and are becoming a priority for many countries. The new face has come also for military activities. Developed countries have dealt with problems such as providing food and water to citizens, controlling the epidemic, and guaranteeing education, however, regardless of the level of urbanization, they face a new threat – a hybrid war. What are its features? What is its nature and direction? How to recognize its beginning and end? What measures are used to carry it out? Are international organizations able to counteract it effectively? This article attempts to answer the above questions and diagnoses the current level of threat of a hybrid war for Poland, mainly in the context of a specific geopolitical situation.

Keywords: hybrid war, unconventional war, threat to Poland, terrorism, cyberterrorism.

¹ Student w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Raciborzu, Wydział Nauk Społecznych, Rok III, Bezpieczeństwo Państwa.

Referent Wydziału Konwojowego i Policji Sądowej, Instruktor taktyk i technik interwencji policyjnych, Stażysta ratownictwa na wodach powodziowych i szybko płynących, Zainteresowania: politologia, socjologia, psychologia, filozofia, problematyka egzystencjalna.

„Jeśli chcesz pokoju szykuj się na wojnę”

(dewiza antyczna)

Wprowadzenie

Działania militarne stale zmieniają swoje oblicze. Ich ewoluowanie jest ściśle związane z postępem nauki i nowoczesnymi technologiami, które coraz częściej angażowane są do realizowania celów politycznych. Niniejszy artykuł podejmuje próbę sprecyzowania i scharakteryzowania, czym właściwie jest wojna hybrydowa, a także analizuje współczesny stopień zagrożenia tego rodzaju agresją wobec Polski.

Od zarania dziejów ludzie prowadzą konflikty zbrojne. Są one wywołane przez chęć pozyskania surowców, terytorium, rynków zbytu, powzięcia niewolników, podporządkowania narodu w celu czerpania korzyści, osiągnięcia przewagi geostrategicznej (np. zajmowanie cieśnin, półwyspów, wysp). Mają też często podłoże religijne, kulturowe, historyczne lub wynikają z antagonizmów i napięć społecznych. Ich zasięg i przebieg zawsze był związany z epoką, w której występował oraz ściśle korelował ze stopniem rozwoju technologicznego. Jak podaje Jean-Jacques Babel od roku 3500 p.n.e. do dziś świat był wolny od wojen tylko przez 292 lata. W tym okresie było 14550 dużych i małych wojen, podczas których zginęło, zmarło z głodu, epidemii i innych czynników z nimi związanych ponad 3,66 mld ludzi².

Według znawców prawa międzynarodowego wojna jest zerwaniem stosunków pokojowych pomiędzy państwami i rozpoczęciem wrogich działań, które charakteryzują się walką zbrojną³. Termin ten można rozumieć również jako celowe wywołanie konfliktu zbrojnego pomiędzy wrogimi podmiotami wojny (narodami lub grupami społecznymi, etnicznymi, religijnymi). „Polemologia dostrzega trzy główne przyczyny wojen:

1. strukturalne – zależne od rodzaju techniki, nadmiernego zbrojenia, wzrostu znaczenia elit wojskowych, potencjału ekonomicznego i demograficznego;
2. koniunkturalne – głównie polityczne alianse i koalicje, zmiany opinii publicznej pod wpływem ideologii, propagandy lub religii, negatywne stereotypy etniczne;
3. okazjonalne (bezpośrednie) – nieprzewidziane incydenty czy prowokacje⁴.

Wojny zazwyczaj pociągają za sobą nieodwracalne konsekwencje w postaci znacznych zmian w strukturach społecznych, demograficznych oraz w środowisku naturalnym. Są też katastrofą moralną i etyczną. Niestety, pomimo licznych międzynarodowych konwencji i traktatów dotyczących humanitarnego prowadzenia wojen, bardzo często dochodzi do mordów ludności cywilnej, torturowania oraz pogwałcenia wszelkich praw chroniących zdrowie, życie i wolność człowieka. W tym kontekście oczywistym wydaje się, że największym sukcesem jest przeprowadzenie działań zbrojnych tak, by pokonać wrogów i osiągnąć cele polityczne bez użycia armii. Bardzo korzystne może być również ewentualne zaangażowanie wojska, jednak nie w celu prowadzenia działań zbrojnych, lecz jego pozorowane użycie zmierzające do wywarcia presji, zyskania przewagi psychologicz-

² O. Wasiuta, *Geneza pojęcia i zmiany podejścia do wojny hybrydowej dyskursie politycznym i wojskowym*, „Przegląd Geopolityczny”, 17, 2016, s. 26.

³ M. Kołodziejczyk, *Analiza pojęcia wojny, agresji i napaści zbrojnej przykłady ich użycia w aktach prawnych obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej*, „Obronność – Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej” nr 2(14) 2015, s. 71.

⁴ R. Borkowski, *Konflikty współczesnego świata*, Wydawnictwo AGH, Kraków 2001, s. 41.

nej, zniechęcenia przeciwnika do walki. Taka strategia także umożliwia realizację zamierzonych celów wojny, jednak bez straty w ludziach czy sprzęcie. Na kartach historii wielokrotnie można zauważyć tego typu konflikty. Stanowią one swoistą demonstrację sił, zatem należy uznać, że taka myśl ideologiczna i pogląd na wojnę może stanowić podwaliny dla nowej ery w jej prowadzeniu, a mianowicie – okresu wojen hybrydowych. Należałoby się również spodziewać, że trwale zmienią one oblicze polityki międzynarodowej.

Wojny hybrydowe

Wojny o charakterze konwencjonalnym (ze względu na sposób wypowiedzenia oraz zastosowane środki do jej prowadzenia) mogą ustąpić swoje miejsce nowemu rodzajowi działań – wojnom hybrydowym. Choć pewne jej formy istnieją już od starożytności, stanowią one w historii współczesnej nową formę prowadzenia polityki międzynarodowej. Wojny polegające na zastosowaniu agresji poprzez wykorzystanie armii, oraz takie, w których z łatwością możemy wyróżnić strony konfliktu zaczynają tracić swoją wartość i mogą zostać wyparte przez wojny nowej generacji. Uznano, że taka forma prowadzenia walki stwarza poważne zagrożenie bezpieczeństwa państw członkowskich NATO i Unii Europejskiej⁵.

Dla lepszego zaprezentowania i rozwinięcia przedmiotowego terminu przywołać należy kilka znaczących definicji. Słownik języka polskiego definiuje **hybrydę** jako: „coś, co składa się z różnych elementów, często do siebie niepasujących; roślinę lub zwierzę powstałe ze skrzyżowania dwóch odmian, ras lub gatunków; wyraz złożony z elementów należących do dwóch różnych języków”⁶. Już w owej definicji możemy dostrzec pierwsze charakterystyczne dla tego typu działań cechy, a mianowicie zastosowanie różnych form prowadzenia działań wojennych jednocześnie. Mowa oczywiście o nowych, niestosowanych dotychczas i niekonwencjonalnych metodach, takich jak: równoczesne stosowanie walki informacyjnej, ataku sił specjalnych, wykorzystanie nowoczesnych technologii, najemników, działań propagandowych, cyberataku, wprowadzanie chaosu oraz blokady politycznej i ekonomicznej wroga. Wszystkie te działania mają na celu osłabienie możliwości obronnych danego państwa i często zatajanie realnych intencji agresora.

W tym miejscu warto również zaprezentować, jak rozumiany jest termin **agresja podprogowa**. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego klasyfikuje ją jako: „działania wojenne, których rozmach i skala są celowo ograniczane i utrzymywane przez agresora na poziomie poniżej dającego się w miarę jednoznacznie zidentyfikować progu regularnej, otwartej wojny. Celem agresji podprogowej jest osiągnięcie przyjętych celów z jednoczesnym powodowaniem trudności w uzyskaniu konsensusu decyzyjnego w międzynarodowych organizacjach bezpieczeństwa”⁷. To bardzo znamienne i charakterystyczne cechy wojny hybrydowej. Działanie organizacji międzynarodowych (np. ONZ, NATO) w takich sytuacjach jest sparaliżowane bowiem, z powodu niskiej eskalacji zdarzenia, nie wiadomo dokładnie z czym ma się do czynienia, ze zwykłym konfliktem i nieporozumieniami na płaszczyźnie politycznej, kulturowej i historycznej czy z regularną wojną.

⁵ M. Wojnowski, *Koncepcja „wojny nowej generacji” w ujęciu strategów Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej*, „Przegląd Bezpieczeństwa wewnętrznego” nr 13 (7) 2015, s. 13.

⁶ Słownik języka polskiego, termin: hybryda W: <https://sjp.pwn.pl/sjp/hybryda;2560929.html>, [dostęp 15.01.2018].

⁷ Mini słownik BBN, termin: agresja podprogowa, [w:] <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownik-bbn-propozy/6035,MINISLOWNIK-BBN-Propozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html>, [dostęp 15.01.2018].

Kolejną definicją, którą warto przytoczyć, jest już sam związek wcześniej omawianych pojęć - **wojna hybrydowa**. Jest to „wojna łącząca w sobie jednocześnie różne możliwe środki i metody przemocy, w tym zwłaszcza zbrojne działania regularne i nieregularne, operacje w cyberprzestrzeni oraz działania ekonomiczne, psychologiczne, kampanie informacyjne itp.”⁸. Takie ujęcie podsumowuje ten nowoczesny styl prowadzenia wojny, uwypatniając jego cechy i znamiona.

Zagadnienie wojny hybrydowej zostało upowszechnione przez Franka Hoffmana, który twierdzi, że „Jest nim jakikolwiek adwersarz używający kombinacji broni konwencjonalnej, nieregularnej taktyki, terroryzmu i przestępczości w tym samym czasie i na tym samym polu bitwy celem osiągnięcia celów politycznych”⁹.

Bardzo ciekawym ujęciem wojny nowej generacji jest koncepcja stworzona w 2013 roku przez dwóch wybitnych ekspertów: Siergieja Czekinowa (pułkownika zajmującego stanowisko dyrektora Centrum Studiów Wojenno-Strategiczných Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej) oraz Siergieja Bogdanowa (generała pełniącego tę samą funkcję w latach 1991-1994). „Zaproponowany przez nich model składa się z ośmiu następujących faz:

1. prowadzenie działań asymetrycznych w celu osłabienia przeciwnika i stworzenia sprzyjających warunków ułatwiających interwencję przez zastosowanie środków informacyjnych, psychologicznych, dyplomatycznych i ekonomicznych;
2. dezorientacja dowództwa armii oraz politycznego przywództwa kraju stanowiącego obiekt agresji za pomocą kombinacji jawnych i tajnych operacji specjalnych prowadzonych za pośrednictwem mediów, dyplomacji i agencji pozarządowych. Operacje te polegają przede wszystkim na wykorzystaniu sprzeczności w stanowiącym obiekt agresji kraju i wprowadzeniu fałszywych informacji, danych, instrukcji oraz rozkazów do przestrzeni informacyjnej wspomnianych podmiotów;
3. zastraszanie, oszukiwanie i korumpowanie przedstawicieli elit przywódczych i wojska. Działanie to ma doprowadzić do złamania woli oporu nieprzyjaciela oraz zdeintegrowania jego struktur dowodzenia;
4. zastosowanie na szeroką skalę różnorodnych środków propagandy wpływających na wzrost nastroju niepewności i poczucia zagrożenia w społeczeństwie. Efekt ten jest potęgowany m.in. przez działania dywersyjne i wywrotowe prowadzone przez różne grupy zbrojne i organizacje paramilitarne;
5. ustanowienie strefy zakazu lotów nad terytorium zaatakowanego państwa, blokada dróg, mostów i węzłów komunikacyjnych, wykorzystanie prywatnych organizacji o charakterze zbrojnym oraz grup złożonych z przeciwników ustroju społecznego i porządku politycznego kraju stanowiącego obiekt agresji;
6. rozpoczęcie działań zbrojnych poprzedzonych akcją rozpoznawczą i wywiadowczą prowadzoną przy użyciu różnorodnych technologii i środków (operacje sił specjalnych, wywiad radioelektroniczny, użycie wywiadowczych i nawigacyjnych środków kosmicznych);
7. wdrożenie działań zbrojnych w jednej przestrzeni informacyjnej gwarantującej zespołową świadomość sytuacyjną, co umożliwi kierowanie dużą ilością różnorodnych sił i środków w walce między innymi dzięki wsparciu z kosmosu;

⁸ Tamże, termin : wojna hybrydowa.

⁹ Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego, http://www.ce.uw.edu.pl/pliki/pw/4-2015_hajduk.pdf, [dostęp 24.02.2018].

8. przejście kontroli nad punktami oporu nieprzyjaciela i zniszczenie ocalałych jednostek wroga, przy wykorzystaniu sił specjalnych, których zadanie polega na rozpoznaniu potencjału i zdolności bojowych przeciwnika, a następnie przekazanie precyzyjnych danych dotyczących pozycji i położenia punktów oporu nieprzyjaciela. Umożliwia to uderzenie z zastosowaniem broni precyzyjnego rażenia, co powoduje zniszczenie wszelkich miejsc oporu. Ostatnim etapem działań jest metodyczne zajmowanie wrogiego terytorium przez wojska lądowe¹⁰.

W tym rozdziale warto również wspomnieć o **cyberterroryzmie**. Termin ten coraz częściej pojawia się w mediach, bowiem tego typu ataki paraliżują systemy bankowe, serwery danych, a w ten sposób mogą spowodować nawet dysfunkcję całego państwa. Według amerykańskiego Departamentu Obrony cyberterroryzmem jest bezprawny atak lub groźba takiego ataku przeciwko komputerom, sieciom komputerowym lub informacjom przechowanym na nich mający na celu zastraszenie lub wymuszenie na społeczeństwie, lub rządzie danego kraju spełnienia określonych celów politycznych. W ostatnich latach hakerzy zaczęli prowadzić wirtualne akcje dywersyjne nie tylko celem demonstracji swoich zdolności, ale także na zlecenie państw przeciwko innym państwom¹¹.

Woja hybrydowa na Ukrainie

Pierwszy raz z takim rodzajem (we współczesnym rozumieniu) wojny spotykamy się w roku 2014. Rosja, realizując swoje cele polityczne, atakuje w ten nowatorski sposób Ukrainę. Jak się okazuje, ze względu na działania poniżej progu oficjalnej wojny, Ukraina, Unia Europejska oraz inne organizacje międzynarodowe, takie jak ONZ, NATO, dbające o bezpieczeństwo, pozostają bezradne. Niewątpliwie atak ten nie jest tylko incydentem, a częścią dużo większych założeń politycznych, które mają zmierzać do odbudowania wielkiego mocarstwa. Strategię W. Putina można również postrzegać jako sprawdzenie reakcji pozostałych międzynarodowych graczy na przeprowadzoną agresję. Niestety nie było jednogłośniego odzewu, a konsekwencją tego jest przeprowadzenie zamierzonych planów, a nawet tworzenie idei na większą skalę (dalsze działania związane z przejmowaniem nowych terenów Ukrainy). Nikt nie powstrzymał tej maszyny. Jak wiadomo wojna hybrydowa była skrupulatnie przygotowywana i planowana przez stronę rosyjską. Kraj ten ma dalej mocarstwowe aspiracje i zdaje sobie sprawę, że rozpoczęcie odbudowy tego supermocarstwa musi rozpocząć się od podporządkowania Ukrainy (w kontekście politycznym i gospodarczym), bez względu na zastosowane do realizacji tego celu środki¹².

Należy podkreślić, że wszelkie działania militarne na Ukrainie poprzedzają protesty społeczne przeciwko Wiktorowi Janukowyczowi zwane „Euromajdanem”. Działania te pociągają za sobą dwa skutki. W aspekcie bezpośrednim Wiktor Janukowycz zostaje odwołany z funkcji prezydenta, z kolei wydarzenia te w sposób pośredni rozpoczynają konflikt na południowo-wschodniej Ukrainie (a tym samym na wojnę z Rosją). To w „Euromajdanie” można doszukiwać się osłabienia statusu kraju poprzez dezinformację, działania terrorystyczne i propagandowe. Warto zaakcentować, że oficjalnie podawane są informacje, iż Rosja nie ma z tymi działaniami nic wspólnego, a winni są separatyści w Doniecku i Ługańsku¹³. Kładziony jest nacisk na problematykę kulturową i historyczną tego regionu

¹⁰ M. Wojnowski, *Koncepcja...*, dz. cyt., s. 16-17.

¹¹ Centrum Inicjatyw Międzynarodowych, http://blog.centruminicjatyw.org/2015/03/wojna_hybrydowa/, [dostęp 15.01.2018].

¹² O. Wasiuta, *Geneza pojęcia i zmiany ...*, dz. cyt., s. 28.

¹³ J. Hajduk, T. Stępniewski, *Wojna hybrydowa Rosji z Ukrainą*, Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego, 2015, nr 4, s. 135-136.

tak by międzynarodowi obserwatorzy sami do końca nie wiedzieli, o co naprawdę chodzi w konflikcie i nie mogli podjąć szybkich i zdecydowanych działań (jak wspomniano wcześniej w znacznym stopniu paraliżuje to międzynarodowe struktury odpowiedzialne za bezpieczeństwo).

Ukraina jest pierwszym krajem, który musiał stanąć wobec zagrożenia, jakim jest nowy rodzaj wojny. Tak naprawdę nie została ona nigdy oficjalnie wypowiedziana i Rosja nie poczuwa się do odpowiedzialności za te działania. Wojna, jak się ją nazywa w publikacjach „hybrydowa, nieliniowa, wojna kontrolowanego chaosu”, obejmuje trzy etapy:

1. destabilizacja sytuacji gospodarczej i politycznej w celu doprowadzenia do konfliktu wewnętrznego w państwie-ofierze;
2. dezintegracja państwa w celu przekształcenia go w tak zwane państwo niezdolne do samodzielnego istnienia;
3. zmiana władzy politycznej na kontrolowaną przez agresora¹⁴.

Zagrożenia dla Polski

W kontekście przedstawionych wydarzeń rodzą się pytania, w tym jedno zasadnicze: czy istnieje realne zagrożenie wojną hybrydową ze strony rosyjskiej dla Polski. Warto spojrzeć na przyczyny i motywacje strony rosyjskiej do prowadzenia tego rodzaju przemocy. By odpowiedzieć na te pytania, trzeba spojrzeć na szerszy kontekst historyczny. Podział świata po II wojnie światowej ustalił dwie główne strefy wpływów. Jedną była zachodnia część Europy pod „hegemonią” Wielkiej Brytanii (inwestycje w Niemczech, Francji przynosiły kolosalne zyski), drugą wschodnia, „pod butem” Kraju Rad. Podział był rozpatrywany i zatwierdzany na postępujących po sobie konferencjach w Teheranie (28 listopada-1 grudnia 1943 r.), Jafcie (4-11 lutego 1945 r.) i Poczdamie (17 lipca-2 sierpnia 1945 r.), wydawał się trwały i zadowalający (dla mocarstw). Jednak z biegiem czasu Rosja utraciła wpływy w większości swoich państw satelickich. Należące kiedyś do ZSRR kraje (w tym Łotwa, Litwa, Estonia, Ukraina) oraz „poddane” mu pośrednio (w tym Polska, Czechy) odzyskują autonomię. W zachodniej Europie tworzy się Unia Europejska, której utrzymanie gwarantuje dostęp do tanich surowców, dotarcie do rynków zbytu dla produktów, taniej siły roboczej (niektórzy interpretują to jako nową formę legalnej kolonizacji, bowiem realizuje jej pewne cele). W tym kontekście Unia „wchłania” kolejne kraje satelickie byłego Związku Radzieckiego. Wobec aktualnego położenia Rosji uzasadnione wydaje się, że strona rosyjska prowadzi działania ukierunkowane na odzyskanie swojej międzynarodowej pozycji i przywrócenie dawnych stref wpływów. „Zgodnie z rosyjską doktryną powstały ład pozimnowojenny, z dominującą pozycją szeroko rozumianego Zachodu, a szczególnie Stanów Zjednoczonych, stał się nie do przyjęcia. Zwycięstwo w II wojnie czeczeńskiej, eliminacja przez Władimira Putina zastanych układów oligarchicznych rządzących Rosją za czasów Borysa Jelcyna i rosnące ceny surowców energetycznych, przyczyniły się do zbudowania nowego układu politycznego, w całości podporządkowanego Putinowi i jego otoczeniu”¹⁵. Według Jurija Hajduka wojna tak naprawdę trwa, a rozgrywa się pomiędzy Trzecim Rzymem (Rosją), a Trzecią Kartaginą (Londynem, wraz z całym zachodnim światem). Koresponduje to z geopolityczną wizją, o której mowa była wcześniej (utworzona po II wojnie światowej)¹⁶.

¹⁴ O. Wasiuta, *Geneza pojęcia i zmiany ...*, dz. cyt., str. 28.

¹⁵ J. Hajduk, T. Stępniewski, *Wojna hybrydowa Rosji ...*, dz. cyt., str. 138-139.

¹⁶ Tamże, str. 140.

W odniesieniu do przedstawionych argumentów można uznać z dużą dozą prawdopodobieństwa, że Polska jako kraj, który kiedyś podlegał wpływowi Związku Radzieckiego, jest zagrożona atakami podobnymi do tych, które miały miejsce na Ukrainie. Słabnąca pozycja Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej może być wyraźnym sygnałem dla Rosji, że można byłoby przeprowadzić elementy wojny hybrydowej w Polsce, a spodziewane konsekwencje i odzew przybiorą formę sankcji, nie zaś interwencji zbrojnej. Dlatego tak niekorzystne są wszelkie działania i polityka osłabiająca pozycję Polski w stosunkach międzynarodowych i mogące stanowić medialną dezinformację prowadzącą do potencjalnego wystąpienia Rzeczypospolitej ze Wspólnoty Europejskiej. Byłoby to katastrofalne dla bezpieczeństwa Polski. Kraj nie jest gotowy, by bronić się i zapewnić autonomię obywatelom, choćby ze względu na specyficzne geopolityczne położenie. Polska upatruje swoją szansę w dobrych stosunkach ze Stanami Zjednoczonymi, jednak warto spojrzeć w historię, aby przekonać się, że wielokrotnie Polska zostawała sama w kontekście zagrożenia i realizowania interesów na płaszczyźnie polityki i interesów międzynarodowych. W odniesieniu do przebiegu wojny na Ukrainie, gwarancji zapewnienia bezpieczeństwa Polski nie daje również obecność w strukturach NATO. Podczas przywołanych wydarzeń zostały obnażone wszelkie braki i słabości tej organizacji wobec podprogowego prowadzenia wojny. Jako dysfunkcje działania Paktu Północnoatlantyckiego można wyróżnić brak decyzywności, skutecznego wywierania presji, właściwej reakcji stron na agresję. „W konsekwencji tychże zdarzeń w Polsce coraz wyraźniejszych kształtów nabiera myślenie i działanie proobronne, a w nim - znaczenie strategii obronności i potencjału militarne. Coraz częściej i bardziej zdecydowanie retoryka bieżącej polityki bezpieczeństwa odwołuje się do siły, a w szczególności do siły zbrojnej w zabezpieczeniu strategicznych interesów naszego państwa. Obraz ten wyraźnie kontrastuje zwłaszcza z niedawnymi politykami i strategiami bezpieczeństwa, w ramach których doktryna obronna nie była traktowana jako środek strategicznej ciężkości bezpieczeństwa narodowego”¹⁷.

Z pewnością nie da się przewidzieć dokładnego scenariusza przyszłych wydarzeń, ale niewątpliwie Rosja stwarza poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa Polski. To jak potoczy się historia środkowej Europy jest zależne od wielu czynników, takich jak: polityka polskiego rządu wobec Unii Europejskiej, wzmocnienie wschodniej flanki NATO głównie przez zagraniczne (międzynarodowe) siły, przebieg konfliktu na Ukrainie. Dużą szansę pokłada się we wsparciu sił Stanów Zjednoczonych, a zainteresowanie owej strony jest widoczne na przykład we wspieraniu Inicjatywy Trójmorza. Ostatnio takie stanowisko zaznaczył Donald Trump swoją obecnością na konferencji „3C” w Warszawie. O takim dyskursie mogą świadczyć również realizowane działania dotyczące tarczy antyrakietowej, czy wzmocnienie wschodniej flanki NATO i obecność amerykańskich żołnierzy w obszarze naszych granic.

Istnieją liczne scenariusze wojny hybrydowej przeprowadzone na terenie Polski. Największym niebezpieczeństwem może być to, że bardzo trudno rozpoznać i wskazać jej rozpoczęcie, ponieważ są to działania pod progiem oficjalnego prowadzenia wojny (wojna w białych rękawiczkach), z wykorzystaniem elementów zarządzania chaosem. Punktem zapalnym może być szereg pozornie niegroźnych sporów na tle kulturowym, historycznym, religijnym (na przykład spór o wrak samolotu z katastrofy smoleńskiej, nieporozumienia odnośnie do pomników, dewastacja cmentarza ofiar stalinizmu w Bykowni, ostrzeżenie polskiego konsulatu w Łucku czy podpalenie szkoły w Mościskach). Jak twierdzi szef wołyńskiego oddziału Służby Bezpieczeństwa Ukrainy Jurij Fełoniuk „organizowane

¹⁷ M. Fryc, *Polska strategia obronności wobec zagrożenia militarne z elementami „wojny hybrydowej”*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2015/I, s. 62.

na terenie Ukrainy antypolskie prowokacje korzystne są tylko dla jednego kraju - Federacji Rosyjskiej”¹⁸. Jako kolejną warto wyróżnić informację podaną w Wiadomościach z dnia 01.06.2017 roku, emitowanych w TVP1. „Dzień później (po przywołanym ataku na polski konsulat) drogę Lwów – Rawa Ruska blokują podający się za Polaków zwiezieni autobusami opłaceni ludzie. Protestują za 200 hrywien czyli za około 30 złotych, i w styczniu, i w lutym i w marcu, za każdym razem wszystkie nitki prowadzą do kremłowskiego kłębka. Zderzyliśmy się ze światowym terroryzmem, który nazywa się Władimir Putin, on jest dzisiaj terrorystą numer jeden na świecie”¹⁹. Następny problem, który się pojawia w rozpoznaniu z jakim zjawiskiem ma się do czynienia, związany jest bezpośrednio z tym, że informacje są poddawane manipulacji. Łatwo też z informacji rzetelnych zrobić niewiarygodne, podając je lub komentując jako teorie spiskowe. Dlatego wszelka polaryzacja państwa polskiego i wewnętrzne spory są tak niebezpieczne w kontekście wojny hybrydowej. Wiadomości i fakty podawane w dziennikach telewizyjnych posiadają (w zależności od potrzeb) różną narrację i samo to jest elementem chaosu informacyjnego. Pociąga to również konsekwencje w postaci utraty wiarygodności podawanych komunikatów. Tak naprawdę przeciętny obywatel nie jest w stanie do niczego się odnieść i zrozumieć sytuacji, w której bezpośrednio się znajduje.

Podsumowanie

Bez względu na rodzaj zagrożenia (wojnę konwencjonalną lub hybrydową) Polska jest w ciągłym ryzyku agresji ze strony rosyjskiej. Jak wspomniano wynika to ze specyficznego położenia Polski oraz z imperialnego charakteru polityki Federacji Rosyjskiej. Do takiej agresji mogą być wykorzystane wszelkie prowokacje i napięcia polityczne w przestrzeni Warszawa – Moskwa. Jedni w dzisiejszym dyskursie politycznym stawiającym na antyrosyjskość będą widzieć początek sporu prowadzącego do wojny hybrydowej, drudzy, patriotyzm, obronę polskiego interesu i właściwą interpretację historii. Tak czy inaczej to właśnie brak ostrości pojęcia wojny hybrydowej stanowi jej wielkie niebezpieczeństwo. Trudno też liczyć na pomoc sojuszników w sytuacji, w której nie mamy do czynienia z oficjalnym wypowiedzeniem wojny czy atakiem militarnym. Jak pokazuje historia, międzynarodowe organizacje wołają się wstrzymać od podejmowania decyzji w takich sprawach i interpretują zaistniałe konflikty jako spory wewnętrzne czy też związane z mniejszościami narodowymi, ruchami autonomicznymi, nieporozumieniami religijnymi i regionalnymi. Podkreślenia wymaga również to (co potwierdzają wydarzenia na Ukrainie), że ani Polska, ani Unia Europejska, ani międzynarodowe organizacje bezpieczeństwa, takie jak ONZ i NATO, nie są gotowe na skuteczne przeciwdziałanie temu nowemu rodzajowi wojny.

Bibliografia:

- Borkowski R., *Konflikty współczesnego świata*, Wydawnictwo AGH, Kraków 2001.
- Fryc M., *Polska strategia obronności wobec zagrożenia militarnego z elementami „wojny hybrydowej”*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2015/I.
- Hajduk J., T. Stępniewski, *Wojna hybrydowa Rosji z Ukrainą*, Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego, 2015, nr 4.

¹⁸ J. Fełoniuk, W: Wiadomości, TVP 1, z dnia 01.06.2017r., <https://www.youtube.com/watch?v=i0vGdtceYps>, [dostęp 18.01.2018].

¹⁹ Tamże.

Kołodziejczyk M., *Analiza pojęcia wojny, agresji i napaści zbrojnej przykłady ich użycia w aktach prawnych obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej*, „Obronność – Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej” nr 2(14) 2015.

Wasiuta O., *Geneza pojęcia i zmiany podejścia do wojny hybrydowej dyskursie politycznym i wojskowym*, „Przegląd Geopolityczny”, 17, 2016.

Wojnowski M., *Koncepcja „wojny nowej generacji” w ujęciu strategów Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej*, „Przegląd Bezpieczeństwa wewnętrznego” nr 13 (7) 2015.

Strony internetowe:

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, <https://www.bbn.gov.pl/pl>.

Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego, <http://www.ce.uw.edu.pl>.

Centrum Inicjatyw Międzynarodowych, <http://blog.centruminicjatyw.org>.

Słownik języka polskiego, <https://sjp.pwn.pl/sjp>.

Wiadomości TVP 1 z dnia 01.06.2017 r., <https://www.youtube.com/watch>.